

Könyvismertetés – Book review

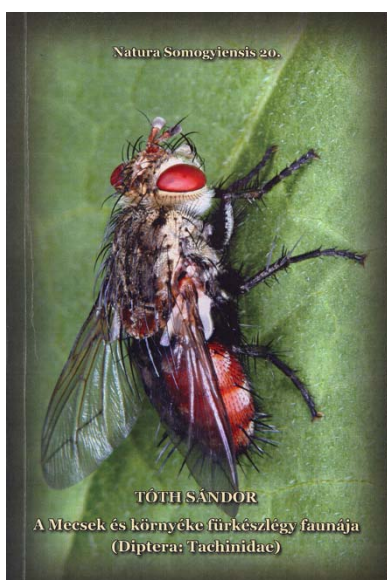
Tóth Sándor

A Mecsek és környéke fürkészlégy faunája (Diptera: Tachinidae)

Tachinid fauna of the Mecsek Mountains and its surroundings

Natura Somogyiensis 20: 5–141. (2011)

158x240 mm, ISSN 1567–1908, ISBN 978-963-7212-77-2

In the Mecsek Mts. the faunistical survey on the Tachinid flies carried out by Ferenc Mihályi, László Móczár, Sebestyén Endrődy Younga and Antal Gebhardt started in 1957. The author of the present volume has continued the research of the Diptera fauna since the mid-1970s. Most of Tachinid flies were collected by the Malaise-traps and by netting.

The studied area belongs to the Transdanubian Hills geographical region which is a typical hilly area in Hungary. The highest part of this area is the Mecsek Mts. (Zengő 682 m), somewhat lower is its surroundings, the Baranya Hills. The climate is moderately warm and humid since this area is strongly influenced by Sub-Mediterranean air currents. The history of the research of Tachinid flies, their lifestyle and their role in nature are summarized. The qualitative and quantitative structures of the fauna are also given.

Distribution on UTM grid map and phenological diagram of several species are published. The faunistical chapter is followed by the bibliography, English summary and the index.

So far, 431 Tachinid flies were found in Hungary. The fauna was also rich in species in the Mecsek Mts. and its surroundings, 340 taxa were recorded which was 78.9% of the known Hungarian species. 14 species were rare not only in the Mecsek Mts. but also in Hungary, 3 species, *Cleonice callida* (Meigen, 1824), *Gonia maculipennis* Egger, 1862, *Winthemia bohemani* (Zetterstedt, 1844), were collected only in the Mecsek Mts.

Tóth Sándor-nak, a zirci múzeum ny. igazgatójának tollából sorra jelennek meg a hazai tájak Diptera faunáját bemutató összefoglaló

kötetek. A magyar entomológia egyik meghatározó személyisége ismét színvonalas munkával lepte meg a rovaratan kutatóit a mecseki fürkészlégyeket bemutató kiadványban. A 79 térkép és fenológiai diagram, a szerző kiváló színes fotóival illusztrált nyolc képtábla, valamint a névmutató igazi kézikönyv a rovarászok kezében.

A kötet főbb fejezetei

- Történeti áttekintés
- A fürkészlégyek rövid jellemzése
- A terület természeti földrajza
- A fürkészlégy fauna minőségi és mennyiségi összetétele
- A fürkészlégy fauna fenológiai sajátosságai
- A fürkészlégy fauna UTM hálótérképezésének eredményei
- Parazitoidnevelési eredmények
- A fajok és a lelőhelyek felsorolása

Mit érdemes tudnunk a fürkészlégyekről?

A fürkészlégyek nem csak Magyarországon, hanem sok más országban is az egyik legjobban kutatott kétszárnyú családok közé tartoznak, ami elsősorban parazitoid életmódjuknak köszönhető. A

fürkészlégy fauna kutatásának kezdete hazánkban a XIX. század második felére tehető.

A fürkészlégyek kivétel nélkül erősen alkalmazkodott parazitoidok. A legtöbb fajuk a lepkehernyókat fertőzi meg, azonban vannak fürkészlégy parazitoidjaik hártványászárnyúaknak, bogaraknak, poloskáknek, kabócáknak, lószúnyog lárváknak, sáskáknak, sőt fülbemászóknak is.

A fajok többsége a gazdára tojást rakók főcsoportjába tartozik. Ezek nősténye viszonylag kevés (100–200) tojást érlel. A második főcsoportba tartozó fürkészlégyek nőstényei a kibújásra kész lárvát tartalmazó tojásaikat a gazda közelébe rakják le.

A fürkészlégy lárvája a gazda szervezetébe jutva kezdi el élősködő életmódját. A fiatal lárvája eleinte gyakran csupán a gazda testnedveivel táplálkozik, és csak később vándorol a szövetekbe. A gazda a parazitálást csak nagyon ritkán éli túl, a fürkészlégy lárvája legtöbbször a pusztulását okozza. Egy gazdában az esetek zömében csupán egyetlen parazitoid fejlődik.

A fürkészlégyek erdővédelmi szempontból a leghasznosabb rovarok közé tartoznak. A hernyó gradációk letörésében kiemelkedő szerepet játszanak. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az Amerikai Egyesült Államokban az Európából 1869-ben behurcolt gyapjaslepke elszaporodásának és kártételének megfékezése érdekében, Magyarországról is nagy tömegben telepítették be fürkészlégyeket az 1920-as években.

A fürkészlégy imágók különböző növények édes nedveivel, nektárral táplálkoznak, de a zengőlegyekhez hasonlóan kedvelik a levéltetvek által kiválasztott mézharmatot is. Előszeretettel látogatják az ernyős virágzatú növényeket. Virágport azonban valószínűleg nem fogyasztanak.

A Palearktikumból közel 1600 érvényes faj tartanak nyilván. Magyarország jelenleg ismert Tachinidae faunáját 433 faj alkotja, de a jövőben főleg a szomszédos országokból már kimutatott fajok közül még nagyon sok kerülhet elő nálunk is. A viszonylag jól kutatott Mecsek fürkészlégy faunáját jelenlegi ismereteink szerint 340 faj alkot-

Poloskafürkész
Ectophasia crassipennis

ja. Ez a hazai fauna 78,9%-a, ami jó eredménynek számít.

A Mecsek kutatásról röviden

A hegységben 1975-ben, „A Mecsek és környéke természeti képe” program indulásakor kezdődött el jelentős dipterológiai gyűjtőmunka. Ebbe a faunakutatásba Tóth Sándoron kívül bekapcsolódott az akkori tanárképző főiskola két oktatója Majer József és Wéber Mihály is.

A Tachinidae kutatás szerves részét képezi a fürkészlégyek gazdaállataikból való kinevelése. Erre alkalomszerűen a Mecsekben is sor került, s a szerző főleg lepkehernyókból nevelt ki fajokat.

Megtudjuk a könyvből, hogy a hegységből származó fürkészlégy anyag bizonyító példányait a pécsi Janus Pannonius Múzeum, a kaposvári Somogy Megyei Múzeum, és kisebb részben a Magyar Természettudományi Múzeum Állattára, valamint a szerző magángyűjteménye (Zirc) őrzi. Ez az információ főleg azért fontos, mert a későbbi generációk kutatói pontosan tudni fogják, hogy mit és hol találnak meg.

Tóth Sándor a Mecsek fürkészlégy faunájának kutatása során született eredmények közül legjelentősebbnek a viszonylag magas fajszámot tartja. A Mecsek fürkészlégy faunájának összetételét és fajgazdagságát, elsősorban a hegység földrajzi helyzete, tengerszint feletti magassága, éghajlata, vízrajza, valamint részben igen változatos növénytakarója határozza meg. A kisebb-nagyobb megszakításokkal évtizedeken át folyó munka során előkerült több, részben Dél-Európa mediterrán vidékeire, vagy Közép-Európa magasabb hegyvidékeire jellemző, részben ritka taxon. Ezek jelentős mértékben növelik a hegység faunájának értékét.

A kötet ajánlom mindazoknak, akik alaposabban szeretnék elmélyülni a parazitoid légycsalád biológiájában, funisztikai vagy taxonómiai kutatásában. A szerzőnek pedig kívánok további jó erőt és egészséget, hosszú alkotó éveket az újabb kötetek megírásához.

Fazekas Imre